ANA 7
6
JUNI/JULI 1976

skol & komunidat

SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA (VLA)

E barbaridat mas grandi: purba dividi un lenga. Entrevista ku magister Ramon Todd-Dandaré, pag. 1

De helft van de nazaten is roze, 25% is wit. Gecoördineerde proefwerken op de basisschool; selektie, een middeleeuwse processie, pag. 6

Mi ta bai, Aruba, m'a wakbo. Jopie Schwengle ta bai Hulanda, pag. 10

Voorplaat:

Ramon Todd-Dandaré, de direkteur van het nieuwe Taalbureau van de Ned. Antillen voor de ontwikkeling van het Papiamento

redactie

j. jutten, j. j. coutinho, r. r. kelly, a. vrolijk en m. winklaar

redactie-adres: paradera 82

bank: a.b.n., banknr. v. 62583 t.n.v. "vorm"

layout: r. en j. de graaff

fotografie: r. de graaff

drukkerij: v.a.d.

abonnementen: NAf. 20,— per jaar

v.l.a.

VAKBOND VAN LEERKRACHTEN ARUBA
zuidstraat 11, oranjestad,
p.o.b. 582, o'stad,
tel. 4219

HOOFDBESTUUR

DAGELIJKS BESTUUR:

frank zaandam, *voorzitter*
pedro velásquez, *vice-voorzitter*
madonna stephens, *secretaresse*
ramon todd-dandaré, *2e secretaris*
freda wever-rodriquez, *penningmeesteresse*
vilma wever, *2e penningmeesteresse*

COMMISSARISSEN:

vilma wever, b.o.
tineke pengel, b.b.o.
elsa dowling, huishoudonderwijs
willy richardson, tech. onderwijs
henk weustink, mavo
ramon todd-dandaré, vwo/havo/hbo

secretaresse kantoor: mevr. f. alexander

vergaderplaats: zuidstraat 11
tel. 4219; v.l.a.-leden die hier willen vergaderen kunnen de sleutel op het kantoor afhalen.

banken:
banco popular antiliano v-224-1
algemene bank nederland v-62503

nieuwe leden: kunnen iedere dag opgegeven worden op het kantoor, zuidstraat 11

AÑA 7 - NO. 6
JUNI/JULI 1976

skol i komunidat

sindikato di maestronan di aruba. v.l.a.

Magister RAMON TODD-DANDARE:

e barbaridat mas grandi: dividi un lenga

Skol i Kom.: Bo por a konta nos of splika nos e nifikashon di e palabra magister?"

Ramon Todd-Dandaré: Magister ta "eigenlijk" e palabra ku nan a duna na Colombia pa e grado ku na ingles nan ta yama "Master", den e kaso dimi e lo ta pa "Master of Arts". Esei ta un grado ku bo ta haya na Merka despues di bo "Bachelor's" i e ta komparable ku un Drs. den sierto siensia.

Skol: Kon bo a yega na bai studia na Cali?

Ramon: Mi a hasi M.O:-B Spaño na Hulanda i ora mi a bin bek Aruba mi a mira e nesesidat di un base teoriko pa mi por studia Papiamento den tur su aspektonan. Mi a bai Cali bai studia e materia aki. Tabata un kasualidat ora ku un kolega dimi a bin for di Cali ku diferente folder i ku mi por a lesa ku tin un kurso pa magister den linguistika. E kurso mes tabata riba un nivel basta halto.

Skol: Bo a haya studie-opdracht of beurs?

Ramon: E promer aña mi mes a paga e estudio i di dos aña mi a haña un prestamo for di Gobierno Sentral (f. 4,000,—) pa mi kaba mi estudio. En realidat mi a yega di pidi gobierno kaba un "studie-opdracht" pa bai hasi mi Drs. na Hulanda, spesialisando den linguistika. Gobierno di Aruba (e tempo di PPA) no a mira e nesesidat pa dunami un "studie-opdracht". Si bo kier studia Papiamento riba un nivel sientifiko bo mester un base teoriko pa bo hasie. No ta pasobra bo ta papia Papiamento bo por bai analisa Papiamento komo lenga".

Hulandes no ta funshona den nos komunidat

Skol: A base di e teoria di e desaroyo di e pensamento i su relashon ku e lenga materna, kon bo ta mira e funshon di e hulandes

awor aki?

Ramon: E uso di hulandes den nos enseñansa ta un faktor ku e resulta di e situashon kolonialista. E lenga ta ser introdusi i ta ser hinka den e pueblo kolonialisa, espesialmente dor di enseñansa.

Hulandes komo lenga ku ta yuda nos den nos desaroyo intelektual, *no tin ningun balor, ningun funshon.* E lenga ku e mucha ta hasi uso di dje na kas, riba kaya, i den tur sorto di komunikashon, ta e lenga ku e mester sigi desaroya a base intelektual na skol. Si e yega skol i siña un otro lenga ku no ta su lenga materna, e ta wordu stroba. *Hulandes no ta nos lenga materna.* Papiamento mester haya su luga den nos enseñansa, pa asina e por yuda nos muchanan desaroya nan mes mas miho i asina siña pensa logikamente.

Skol: Pero na Friesland, por ehempel tampoko Hulandes ta e lenga materna?

Ramon: Pero na Friesland Hulandes ta funshona. Via radio, televishon, korant ets. Akinan e lenga ku ta funshona mas ta Papiamento mes.

En breve: Hulandes ta un lenga kompletamente infunshonal. E no tin ningun funshon den nos komunidat.

E gobiernonan Antiyano, for di aña 1954, nunka a preokupa nan mes ku enseñansa debidamente. Ku debidamente mi kier men ku for di hopi tempo kaba tur sorto di sikologo, pedagogo, didaktikonan sa ku e mihor desaroyo ku un mucha por tin ta dor di su mes lenga. Pero nunka nos gobierno a preokupa su mes pa e introdukshon di Papiamento i kambia e sistema di enseñansa. Nan a implanta e sistema di Hulanda aki, sin pensa ku akinan e bida ta otro, e hendenan ta otro, i *nos lenga tambe ta kompletamente otro.* Mi ta kere ku nan ku nan ta mas o menos, mas o me riba kaminda. Gobierno, tanto sentral komo insular mester bai preokupa nan mes mucho mas ku enseñansa i e kambionan ku mester trese, pa ventaha i bienestar di nos muchanan. Nos mester trese kambionan drastiko den nos enseñansa. Enseñansa mester un medio i un fin pa tur klase sosial. Nos mester yega na un situashon kaminda no mester existi klasenan sosial, esaki mester ta un punto pa futuro.

Skol: Bo ta kere ku awor aki e pueblo por yega na un desaroyo optima di su kualidatnan i su posibilidatnan?

Ramon: E pueblo di Antiyas ta un pueblo oprimi. Exaktamente pasobra e manera ku bo por siña nan pensa, esta e sistema di enseñansa, ta bisa riba:

1. un sistema antikua;
2. un sosiedat kompletamente diferente for di esun di nos, esta e sosiedat hulandes.

Esaki ta trese kune ku nos kreatividat ta ser oprimi na skol. Pa kaba ku e falta di kreatividat ei mester bai kambia henter e sistema di enseñansa di tal manera ku tur hende por haya e oportunidat pa ta nan mes.

E papel di Papiamento den futuro

Skol: Laga nos bai den futuro un rato. Kon segun bo a Papiamento lo mester bai funshona den enseñansa?

Ramon: Mi a trese e kos aki na aña 1970 kaba dilanti. Pero nunka nos gobierno ni nos hendenan sa tende di nos mes. Nan mester tende di expertonan stranhero pa por kere. Un kos ta kla: *Papiamento mester ser introdusi na skol.* Pakiko? E mucha su desaroyo intelektual ta relashona ku e desaroyo di su lenga i ku e por sigi desaroya su operashonnan logiko.

Kon ta bai introdusi Papiamento i te kuanto klas? Sigur sigur komo lenga vehikulo (voertaal) den skol basiko. I te hasta pa mayoria di e vaknan den skol sekundario por utilisa Papiamento. E problema ta : sinta traha.

Gobierno mester pone plaka disponibel pa e expertonan ku nos tin, hunto ku e hendenan ku ta traha ku e muchanan, yega na forma metodonan di enseñansa na Papiamento. Mi ta sigur ku nos por duna les na Papiamento den kualkier materia. *Mester introdusi Papiamento kompletamente den tur e klasnan di skol basiko.*

Skol: Kon ta e manera of kua ta e fasenan ku mester pasa prome ku introdusi Papiamento?

Ramon: 1. Mester bin un instituto linguistiko; 2. Akademianan Pedagogiko mester bira sentro di investigashon; 3. Experimentonan.

ad. 1: *Instituto linguistiko*

Mester tin un instituto linguistiko ku ta studia e lenga Papiamento. E instituto linguistiko hunto ku e PDB-nan i hunto ku tur esnan konserni ku enseñansa mester yega na traha metodonan. E instituto ta prepara sierto hendenan spesialisa den lenga. Nos tin algun hende ku L.O. Papiamento i tin ku a yega di hasi studio di Papiamento. E hendenan aki hunto ku e pedagogonan i didaktikonan mester yega na dirihi sierto grupo di profesornan pa traha metodonan.

ad. 2: *Akademianan Pedagogiko*

E Akademianan Pedagogiko mester bira sentro di investigashon. E studiantenan di Akademia Pedagogiko mester bira e instrumentonan, den sentido positivo, ku kual bo ta bai traha. P.e. kiko bo tin na Papiamento, e vokabulario ets.

Nan hunto ku nan profesornan i e komishonnan ku por ser nombra di e hendenan ku ta traha, mester por yega na metodonan.

ad. 3: *Experimentonan*

Nos mester kuminsa lo mas lihe posibel ku experimentonan enkuanto esaki. Mientras ku nos ta trahando den felt pa metodonan, ta utilisa e metodonan den sierto skolnan di experimento pa mira e resultado di e lesnan

duna. Asina por bin na adaptashonnan i kambionan ets. prome ku e introdukson ofisial.
Skol: Talbes hopi hende ta kere ku si introdusi Papiamento na skol, anto tur e problemanan grandi den enseñansa ta kaba. Kiko ta bo idea tokante esaki?
Ramon: E introdukshon di Papiamento na skol mi no ta mire los, mi no por mire los for di un kambio drastiko di e sistema di enseñansa. I e sistema di enseñansa por ser kambia:
— ku e konosemento ku nos mes hendenan tin di nos sosiedat;
— ku e spesialistanan ku nos tin riba tereno pedagogiko.
Nan por yega absolutamente na un sistema kompletamente nobo pa nos sosiedat. I e sistema mester ta basa riba e idea ku tur mucha ta igual i ku tur mucha mester tin e mesun posibilidatnan di desaroyo. Mester krea un ambiente nobo den enseñansa, un ambiente di kreatividat.
Mi ta mira e nesesidat di e kambio di e struktura, pasobra hopi hende ta kere ku si nos introdusi Papiamento anto tur kos a kaba, nos no tin problema mas. No tin nada mas engañoso ku esei!
Skol: E ambiente ku e mucha ta biba aden ta importante?
Ramon: Nos hendenan mester mira i realisa ku mientras bo no tin komo mucha e posibilidat pa kome bon i tin un bon ambiente pa studia ets., *mientras ku bo ta sigi mantene klasenan sosial, no kere ku bo ta drecha bo enseñansa kompletamente.*

Miedo pa introdukshon di Papiamento

Skol: Tin hopi tin miedo pa introdusi Papiamento. Kiko segun bo ta e motibo(nan) di esaki?
Ramon: Hopi hende tin miedo pa introdukshon di Papiamento pa lo sigiente: Hopi hende ta kere ku dia nos introdusi Papiamento nos no ta bai siña otro lenga mas ku ta Papiamento. Esaki ta bai kontra tur interes mundial. Ta imposibel pa keda sin siña otro lenganan di gran importansia manera ingles i spaño. Mester duna e dos lenganan aki kaba for di den di tres of kuater klas di skol basiko. E desaroyo ku nan ta aden ta e momento mas propisio pa nan siña un otro lenga.
Tanto VLA komo VLC a boga for di hopi tempo kaba pa introdukshon di Papiamento den ful skol basiko. Awor tin un raport di UNESCO ku ta bisa: mester introdusi Papiamento den ful skol basiko komo lenga vehikulo.

Opstakulonan

Skol: Siguramente lo tin opstakulonan ku lo mester wordu vensi prome ku yega na introdusi Papiamento. Kual ta e faktornan ku bo ta mira komo opstakulo?
Ramon: E faktornan ku mi ta mira ku ta forma un opstakulo i ku nos mester vense ta e:
a. faktor ekonomiko;
b. faktor konfiansa den nos lenga;
c. introdukshon i formashon di skolnan priva;
d. introdukshon i konsientisashon.

E prome argumento di Gobierno ta ku nan no tin plaka pa imprimi tur e bukinan, hasi investigashonnan, traha metodonan ets. Si nos meser bai traha metodonan ku e papel di mas karo, kaftnan di mas karo, potret di kolo, bo ta haya ku naturalmente e bukinan ta sali masha kostoso. Pero si Gobierno mester kuminsa ku un imprenta — no un imprenta politiko — pero un imprenta pa imprimi bukinan pa skol, mi no ta kere ku e kostonan lo ta asina halto. Si gobierno kuminsa ku un imprenta propio bo ta haya ku e doñonan di imprenta, komersiantenan, ta bai kontra e idea aki. I nos gobierno *no* ta traha pa pueblo. Nan ta traha of pa nan sako of pa e gruponan ekonomiko ku ta na poder. (Nos tin por ehempel Jamaica, kaminda nan a kuminsa ku un renobashon kompleto di enseñansa. Loke nan ta usa ta kosnan simple, gestencil riba papel barata ets. Tur den e forma di mas simple i menos kostoso, pero ta bai pa e muchanan por siña. Nos seguramente mester bai den e direkshon aki, *red.).*

Faktor konfiansa den nos lenga

Un otro faktor grandi ta e konfiansa di nos mes hendenan den nan mes lenga. Hopi hende ta pensa si nos introdusi Papiamento nos no por desaroya nos mes bon. Nan tin e idea — hinka dor di e sistema hulandes mes — ku hulandes ta mas lenga ku Papiamento. Ku Papiamento no ta lenga mes, ku ta dialekto e ta. Komo linguista mi por bisabo ku *Papiamento ta un lenga.* Mi ta kere ku sindikatonan di maestro hunto ku Gobierno mester kuminsa un kampaña informativo masal pa mustra nos pueblo riba e importansia di e introdukshon i di nos propio lenga.
Ta importante hasta pa nos duna nos mes hendenan di sindikato e idea ei. Segun mi tin hopi maestro ku no tin e konsiensia ku Papiamento ta importante pa nan muchanan. Nan ta kere ku ta hulandes i Hulanda ta e "angel salbador". Nos mester kuminsa un kampaña serka nos mes hendenan i tambe serka e pueblo en general.

Introdukshon i formashon di skolnan priva

Otro opstakulo ku por bini ta ku si introdusi Papiamento ta keda existi skolnan na hulandes. Mi ta spera ku e introdukshon lo bai bira pa tur skol. Pasobra lo por bin hende ku lo por bai forma skolnan priva a base di otro lenga. Por bin gruponan talbes grandi di stranheronan ku lo trata na kuminsa skolnan priva. Tambe gruponan di e klase halto lo por bisa: mi yui no por bai skol na Papiamento i nan tambe lo bai traha skolnan priva.
Mi ta spera ku Gobierno lo tuma medida pa esaki i tambe sindikatonan di maestro lo tene bon wowo riba esaki.

Introdukshon i konsientashon

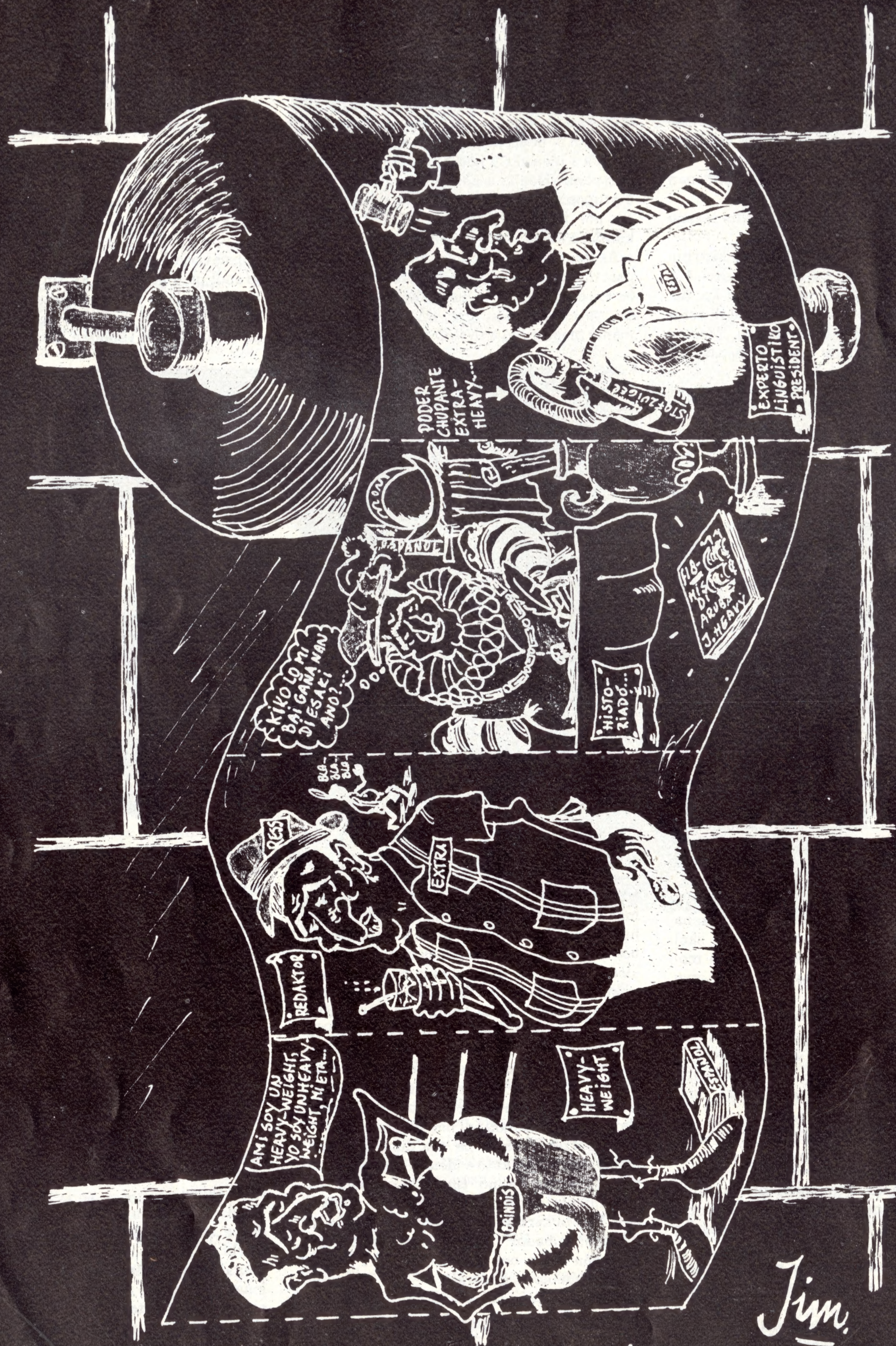
Si bo tin un sistema di enseñansa, kaminda bo ta duna e mucha e oportunidat pa krea, bo ta duna e posibilidat pa e bira konsiente. I e konsientisashon di un pueblo ta un problema grandi pa e gruponan ku tin e poder. Pasobra e pueblo ta bira konsiente di e opreshon ku nan ta den i e gruponan aki ta haya miedo pa e pueblo bai reboltea kontra nan. Awor

aki por mantene e pueblo "dom" pasobra dor di e hulandes i e sistema di enseñansa ta un grupo chikito priveligia ta yega na un nivel akademiko. E gran parti di nos pueblo ta keda sokete.
E renobashon di enseñansa mester tin komo fin konsientisashon di e pueblo, konsientisashon di e mucha. Kon ta e mihor manero ku bo por konsientisa un pueblo ku no ta den su mes lenga. Pa un pueblo pensa, e mester siña pensa i esei mester ta den su lenga.

Ortografia

Skol: Ki papel e ortografia ta bai hunga den e introdukshon di Papiamento?"
Ramon: Ora bo ta bai introdusi un lenga na skol tin 4 aspekto importante, Tende, papia, lesa i skirbi.
Tende i papia bo ta siña automatikamente den e ambiente ku bo a nase i kria. Lesa i skirbi bo ta siña nan na skol. Pa bo siña un lenga mester siña lesa i skirbi. Pa esaki e lenga mester un manera di skirbie, esei ta ortografia. E sistema mas fasil pa un mucha siña lesa i skirbi ta kaminda e ta siña ku *un* sonido tin *un* manera di skirbie.
Ata un di e "fabornan" grandi ku kolonisashon hulandes a hasi pa nos.
Nos tin problema na nos islanan tokante ortografia komo ku nunka nos no a haya Papiamento na skol i nunka nos no a siña skirbie. Anto ki ora ku nos kier a skirbi Papiamento

DEN MI BAÑO TIN KOLGÁ...

nos ta transpone sonidonan di nos lenga den forma di skirbi di otro lenganan.
Den un ortografía bo mester ta konsekuente i esei ta e problema ku un ortografía etimologiko. E no ta konsekuente. E no tin un regla fiho. I si bo no tin un regla fiho e ta bira un bada-bada, un kaos.
Ortografía tin un gran importansia pa enseñansa. Si bo no sa kon ta spel un palabra bo no por siña lesa. Pero ortografía no e kos di mas importante. Esaki ta sigi desaroya bo lenga na skol. Ta fasil pa yega na un ortografía. Por ta ku e no mester ta kompletamente fonologiko, pero e mester ta konsekuente.

Komishon amateur

Skol: Ki opinion ta meresebo e formashon di e ultimo komishon di ortografía i kiko bo ta pensa di e desaroyo ku tabatin prome ku esei tokante ortografía?
Ramon: Desgrasiadamente nos no tin na Antiyas un instituto linguistiko ku ta studia e lenga Papiamento den tur su aspektonan. Ademas nos no tin tur e expertonan linguistiko akinan. Segun mi esunnan ku por papia di ortografía ta esunnan ku a siña studia e lenga den tur su aspektonan. Esakinan ta linguistanan ku tin un base sientifiko pa studia e lenga. Na Antiyas nos ta gusta hasi kos amateur. Tin hopi hende ku ta kere ku nan sa algo di un materia, pero ku nunka a siña kon trata e materia i kiko e ta.
Den tur komishon di ortografía tabatin varios hende ku no sa apsolutamente nada di linguistika. I ortografía *ta* forma parti di linguistika, esta fonología. Pa sigi riba e nivel amateur, aki na Aruba nan a nombra un komishon i un presidente pa un komishon di ortografía. Henter e komishon ta nombra a base amateur.
Ningun di e hendenan ku tin den e komishon awor aki sa algo di linguistika, ningun di nan ta experto pa duna nan opinion tokante ortografía.
E komishon ta forma dor di gruponan di interes politiko. F.R.M. e asina yama "federashon" di mayornan, a lanta kontra VLA pa via ku VLA tabata kontra sierto maneho di gobierno. Ta sierto mayornan ku interes politiko a forma e komishon e tempo ei. (F.R.M. en realidat no ta representa ningun mayor menos ainda federashon di mayor aki na Aruba. F.R.M. a lanta komo un instrumento di e partido politiko MEP kontra VLA tempo di welga. Awendia F.R.M. ta wordu usa komo bosero di sierto personanan pa saka nan odio i nan renkornan personal kontra nos direktiva i kontra nos miembronan, *red.).* Mi ta wardando e resultado di nan investigashonnan i mira kua ortografía nan ta trese dilanti.

Barbaridat mas grandi: dividi e lenga

E sistema politiko na Aruba ta domina tur movimiento. Nos ta pone un ministro amateur (Hendrik Croes, *red.)* komo ministro di enseñansa, siendo ku e no sa nada di enseñansa. E ta hasi un di e barbaridatnan mas grandi ku bo por hasi ku un lenga: *purba dividi e lenga ku bo tin den e diferente islanan.*
Pasobra bo ta usa otro palabranan i pronunsia otro, bo mester usa diferente ortografía pa skirbi bo lenga. *Esei ta un lokura! Si ta asina Spaño anto lo ta tin mester mas di 1000 ortografía.*
Ta pasobra kada isla ta papia otro bo ta pone diferente ortografía? *Esunnan ku kier hasie ta kibrando nos lenga* (den forma emoshonal expresa, *red.).* Esei ta loke e ministro kier a hasi.

Gobierno no tin interes: ni den Papiamento, ni den enseñansa

Skol: Ultimamente tin hopi deklarashonnan kontradiktorio enkuento Papiamento. Ki influensia esaki por tin riba e bon desaroyo di nos Papiamento?
Ramon: (Den un forma trankil trobe, *red.)* Introdukshon di Papiamento mester bira un realidat. Mester di un ortografía. Esun mas fasil i mas util ta esun fonologiko. Mirando e problematika ku a resulta dor di e barbaridat di un ministro, mi mester bisa ku mester yega na un ortografía aseptabel pa tur hende. Pa bienestar di nos muchanan lo ta bon pa yega na un kompromiso loke ta ortografía, no ku mi ta di akuerdo ku esaki. Pero e mester tin reglanan fiho i no kaotiko manera di Daantje. Si keda kabesuramente ta wanta riba un punto di bista, no ta yega na nada i talbes esei ta un "stunt" di sierto gruponan ku kier mantene e kestion di ortografía den diskordia, di tal manera ku bo no por introdusi Papiamento (ku VLA esaki sigur sigur no ta e kaso, *red.).*
Mi pregunta ta: Kua interes e gobiernonan presente, tanto di Antiyas komo en espesial di Aruba tin enberdad pa enseñansa?
Nos sindikato ta pidiendo nan (gobierno insular, *red.)* un entrevista for di dia ku nan a sinta i te ku e dia di awe nan no a interesa pa risibi nos (supuestamente nan lo no tin tempo, *red.).* Pero sí nan por hasi viahe pa tur kaminda (pa esaki si nan tin hopi tempo, *red.).*
Mi mester konklui bisando ku: *nos gobierno no tin ningun interes ni den Papiamento, ni den enseñansa.* ●

teksto: R. R. KELLY
foto's: R. DE GRAAFF

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

PAPIA PATUA?

mi lenga su lombrishi
ta derá
den mi padén ayá

un yaya a sinta
plama kuenta den su skochi
e palabranan a forsa montoná
sali ta yanga den un shimís pretá
tambú ta ronka pusta boka lebumai
e palabranan ta galopiá i kokochá
ritmo di Congo den nan sintura
nan koló a bira moli
i papiamento
sintimento
kurasón
dje yaya
a keda
manera
un rosa
korá-kimá
na su boka
kologá

si ta patuá
mi ta papia
ta pasobra e rosa muhá
ku e yaya a pari
un día a laga un gota
kai den mi pulmón
i esei a buta mi lenga
dirti dushi asina
manera kakiña

HENRY HABIBE

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

De kwestie van de gecoördineerde proefwerken

◆

DE HELFT VAN DE NAZATEN IS ROZE, 25% VAN DE NAZATEN IS WIT

De gecoördineerde proefwerken voor de vijfde en zesde klas hebben dit jaar nogal wat opschudding verwekt, veel leerkrachten vonden het te moeilijk.
Dit leidde tot een vergadering van de hoofden van scholen, waarop besloten werd het proefwerk van de vijfde klas vervallen te verklaren; wij vonden het teleurstellend dat de kritiek niet wat fundamenteler was.
Wat zijn gecoördineerde proefwerken? Dat zijn centraal opgestelde proefwerken voor alle basisscholen die dienen als selektiemiddel, om te bepalen wie straks naar welke school gaat. Hoe zijn de proefwerken dit jaar tot stand gekomen? Het PDB verzocht de leerkrachten van de vijfde en zesde klas opgaven in te sturen.
Het resultaat hiervan was volgens een medewerker van het PDB zowel kwalitatief als kwantitatief bedroevend. Toen de proefwerken definitief vastgesteld moesten worden, was het PDB overbelast door a. veel werk en b. ziekte onder de medewerkers, zodat de proefwerken uiteindelijk door één persoon samengesteld werden. Een persoon die het basisonderwijs in ieder geval niet van uit de praktijk kent.
Jammer vonden wij het dat op de hoofdenvergadering niet gepleit werd voor het volledig afschaffen van selektie op deze leeftijd. Vroeger hadden we de beruchte toelatingsexamens, aan het eind van de zesde klas. Daarna kregen we de brugklas. De selektie zou dan over een heel jaar uitgesmeerd worden. Een goed idee, jammer alleen dat er niets van terecht kwam. En nu zijn we aangeland op het systeem van de gecoördineerde proefwerken, te beginnen in de vijfde klas. Dus aanvankelijk een toelatingsexamen eind zesde klas lagere school, daarna een brug-determinatieklas aan het begin van het voortgezet onderwijs en nu gaat de selektie weer terug naar de vijfde klas van de basisschool. Deze lijdensweg begint aardig op een middeleeuwse processie te lijken: één stap vooruit, twee stappen achteruit.
Het is langzamerhand algemeen bekend geworden dat 11 á 12 jaar geen geschikte leeftijd is om te selekteren. "Daarbij speelt ook sterk mee, dat de aanleg van de kinderen pas uitgekristalliseerd is, althans bij de meeste, dat blijkt uit de testresultaten, zo op 14-, 15-jarige leeftijd. Het is dus erg dubieus te streven naar een homogene klas, omdat de selectiecriteria voor de leeftijd van 12-jarigen nog weinig betrouwbaar en stabiel zijn" *(Resonans, april 1976, p. 219).*
Wij hadden gehoopt dat tijdens de recente selektie-ellende niet alleen verzet zou rijzen tegen de proefwerken van deze ene keer, maar dat er ook meer fundamentele kritiek geleverd zou worden. Aangezien dat niet gebeurd is, hebben wij het bij deze alsnog gedaan.

REDACTIE

Hieronder een bloemlezing uit de proefwerken voor de vijfde klas:

GECOÖRDINEERDE PROEFWERKEN

Juni 1976 - klas 5
NEDERLANDSE TAAL:
Oefening II

Vul in de onderstaande zinnen achter de tussen haakjes geplaatste woorden één van de volgende woorden in:
Voorbeeld: De (poes) .... ligt hier.
De (poes) kat ligt hier.
logeren - energie - adviseur - arrest - nauwkeurig - definitief - opzettelijk - vreemdeling - bekwaam - vlijtig.

1. Hij heeft veel (arbeidslust).
2. De (buitenlander) kon niet doorreizen.
3. Deze monteur is erg (capabel).
4. Hij deed het (expres).
5. De dronkaard moest drie dagen in (hechtenis).
6. De chauffeur kwam (onherroepelijk) vast te zitten.
7. De (raadgever) van deze maatschappij is erg goed.
8. Waar ga je (verblijven) in Bogotá?
9. Deze student is erg (ijverig).
10. (Zorgvuldig) bekeek hij de aangerichte schade.

◆

Maak een bijvoeglijk naamwoord van de volgende zelfstandige naamwoorden.
Voorbeelden:
feest — een feestelijke optocht.
ernst — een ernstige ziekte.

1. de decimaal — de .... breuk
2. Amerika — de .... toerist
3. het ijs — een .... kou
4. het vergif — de .... plant
5. de koning — de .... vloot
6. de stad — het .... bestuur
7. het alfabet — de .... volgorde
8. de provincie — de .... raad
9. de dag — de .... bezigheden
10. het geheim — het .... geluid

GECOÖRDINEERDE PROEFWERKEN

Juni 1976 - klas 5
REKENEN:
Redactie

Als je witte rozen met rode rozen kruist dan is de helft van de nazaten rose, 25% van de nazaten is wit en de rest is rood. Een bloemenkweker kruist nu zijn witte met zijn rode rozen en hij kruist 1432 nieuwe rozen. Hoeveel van deze nieuwe rozen zijn rood?

Een ijskast staat geprijsd voor f. 720,—. Als je deze ijskast kontant koopt dan krijg je 15% korting. Als je deze ijskast op afbetaling koopt dan moet je de ijskast in 18 maanden afbetalen en je betaalt dan $12^1/_2$% rente per jaar. Hoeveel spaar je uit als je deze ijskast kontant betaalt in plaats van hem op afbetaling te kopen?

GECOÖRDINEERDE PROEFWERKEN

Juni 1976 - klas 5
NEDERLANDSE TAAL:
Oefening III

Vul het juiste voegwoord in:
opdat - voordat - nadat - omdat - totdat hoewel - sinds - tenzij - zoals.

1. Je hebt mensen die de bioscoop verlaten .... de film afgelopen is, anderen echter wachten .... de woorden "The End" op het scherm verschijnen.
2. .... de film afgelopen is, is het een drukte van belang, ... iedereen zo gauw mogelijk naar huis wil.
3. .... het niet mijn gewoonte was om te proberen de zaal te verlaten .... de film afgelopen was, ... er natuurlijk weinig publeik was, werp ik mij nu wel in de wedloop om als een van de eersten de filmzaal te verlaten.
4. .... ik verhuisd ben en verder van de bioscoop af woon, probeer ik nu net .... de andere mensen zo snel mogelijk weg te komen, ... ik niet verstrikt raak in een van die verkeersopstoppingen die er altijd weer na een filmvoorstelling ontstaan.

GECOÖRDINEERDE PROEFWERKEN

Juni 1976 - klas 5

REKENEN:

Hoofdrekenen

$16^2/_3$% van f. 624,72 = f.
24 x 64 =
15 is 75% van
$2^1/_2$ etmaal is ...... uur
18,6 x 25 x 4,25 x 0 x 121 =
$^3/_{25}$ = 0,
$37^1/_2$% van 472 =
1 rijksdaalder + 1 gulden + 1 kwartje + 1 dubbeltje + 1 stuiver + 1 cent =
$^5/_8$ = 0,
45 is 15% van
$23^1/_3 + 32^1/_2 + 14^1/_6$ =
3 rijksdaalders = ... stuivers
12,5 + 24 + 37,5 + 16 =
De oppervlakte van een vierkant met een omtrek van 32 cm. is .... cm^2
8 x 37,5 x 12,5 =
6 x (25 + 10) =
8 x (60 – 16) =
(45 + 60) : 15 =
(98 – 21) : 7 =
3 x 15 x $66^2/_3$ =
15 x (22 + 4) =
7 x (51 – 35) =
(128 – 32) : 8 =
(143 – 65) ; 13 =

GECOÖRDINEERDE PROEFWERKEN

Juni 1976 - klas 5

NEDERLANDSE TAAL:

Tekst (60 min.)

Lees het stukje aandachtig door, zodat je het helemaal begrijpt.

De gouden muren van de Farao

Zes lange jaren was de engelse geleerde Howard Carter al in het Dal der Koningen. Hier waren de beroemde egyptische koningen in grootste graftomben begraven. Vele van deze graven waren al sinds vele eeuwen leeggeroofd. Eén tombe hadden de geleerden nog niet kunnen ontdekken.
En nu was Carter op zoek naar dat graf. De tombe van de op jeugdige leeftijd gestorven farao Toet-anch-Amon. En eindelijk wordt zijn moeizame arbeid beloond. Op de vijfde november van het jaar 1922 vindt hij de ingang. Nu begint voor Carter de speurtocht naar de eigenlijke grafkamer. Achter de ingang is een lange gang, met daarachter een groot vertrek. Daar vindt hij veel kostbare sieraden. Nauwgezet onderzoekt Carter de rijkversierde muren. Tussen twee schildwachten ontdekt hij de toegang tot de grafkamer. Voorzichtig worden de stenen die de toegang versperren weggehaald. Nu volgt voor Carter een zeer grote verrassing. Hij staat voor een prachtig versierde wand van goud. Tussen de muren van de grafkamer en de gouden muur is een smalle gang. Na enig zoeken vindt Carter de deur in de gouden muur. Maar hij ontdekt iets dat hij niet zo prachtig vindt. De zegels zijn verbroken. Er zijn dus rovers bij het graf geweest. Toch heeft hij veel geluk, want als hij de deur opent, ziet hij weer een gouden muur. En de zegels van deze deur zijn niet gebroken. Met grote zorg wordt het zegel van de grendel afgehaald. Carter denkt dat hij nu bij de doodskist zal komen. De kist met de mummie van farao Toet-anch-Amon. Vol verwachting opent hij de deur, en . . . weer staat hij voor een gouden wand. Hij laat de gouden wanden, die om het graf zijn gebouwd, voorzichtig afbreken. Nu zal hij de deur openen. De spanning in hem stijgt ten top. Wat voor verrassing staat hem nou te wachten? Zal hij de rijkversierde sarcofaag, de doodskist, vinden? Zal hij het gouden dodenmasker van de farao eindelijk zien? Hij opent de deur en staat weer voor een gouden muur. Deze is nog kunstiger versierd dan de anderen. Hierdoor aangemoedigd zet hij de speurtocht voort. Als de laatste gouden muur afgebroken is, ziet hij de sarcofaag. Het deksel van graniet wordt eraf gehaald. Stomverbaasd staat Carter te kijken. Zoiets heeft de geleerde nog nooit gezien. Een nabootsing van de koning in goud. Jammer was het voor Carter dat de mummie van Toet-anch-Amon voor een groot deel bedorven was. Na al die prettige verrassingen met die gouden muren, was dit een grote teleurstelling voor hem. ●

Ingezonden

In Skol & Komunidat nr. 3 klaagde de heer Stap over de service van de firma Holman en Van Eerden.

Geachte heer Jutten,

Gaarne maak ik van de gelegenheid gebruik om via uw blad te reageren op het ingezonden artikel "repatriëren" van de heer J. Stap in "Skol i Komunidat" van 4 april 1976.
Allereerst een overzicht van de gang van zaken. De heer Stap was een kennis van mij en ik heb hem nimmer gevraagd zijn verhuizing te mogen verzorgen. Het sprak eigenlijk voor zichzelf dat onze firma dit zou doen.
De zaken met de heer Stap zijn in goede harmonie geregeld. Zijn inboedel werd geschat op 11 m^3, doch hij beweerde dat 8 à 8.5 m3 voldoemde zou zijn.
Tijdens het inpakken bleek dat de schatting van 11 m3 juist was. Dat was echter geen probleem, want onze firma heeft hem toen een speciale door hem opgegeven maatkist geleverd. Daarna moest er nog een kist komen en deze heeft hij zelf gemaakt met behulp van enkele leerlingen van de J. F. Kennedyschool.
Op eigen verzoek kreeg de heer Stap speciale 3/4" plywood kisten daar hij zelf wilde inpakken.
Volgens het vaarplan KNSM zou de m.s. "Neptunes" waarmee zijn goederen verscheept zouden worden, uit Aruba vertrekken op 28 juni 1975.
Dit vaarplan werd echter gewijzigd en nu zouden zijn goederen verscheept worden per m.s. Hermes, vertrekdatum Aruba 22 juli '75. Aldus geschiedde.
De dokumentatie van de heer Stap werd volgens het Overseas Agents Status Report van de Fa. Varekamp (bij ons binnengekomen) (op 23 augustus 1975) op 14 augustus door hen (Fa. Varekamp) ontvangen.

Van Eerden: Stap was een kennis van mij.

In dit "Report" verwachtte de Fa. Varekamp de m.s. Hermes op of omstreeks 25 augustus 1975 in Amsterdam.
Doch zoals de heer Stap zelf al vermeldde, het schip arriveerde pas eind augustus te Amsterdam (vanwege een scheepvaartstaking in Rotterdam).
De reden waarom de kisten van de heer Stap 19 dagen in de loodsen in Amsterdam hebben gestaan is ons niet bekend.
In onze "waybill" no. 75 - 30, aan de Fa. Varekamp d.d. 28 juli '75 gold onze letterlijke instruktie: "Gelieve in te klaren en in opslag te houden, tot contact met u is opgenomen door fam. Stap, voor afleveren tegen betaling van uw kosten. De bewering van de heer Stap dat hij de autoafleveringsen uitklaringskosten etc. hier op Aruba reeds betaald had is een pertinente leugen. Het is immers de normale gang van zaken dat de repatriant deze kosten betaalt voor het afleveren van zijn goederen c.q. auto (C.O.D.) is (Cash on Delivery) op de plaats van de aflevering.
Ik hoop dat door deze uiteenzetting de gang van zaken duidelijk is geworden.

Hoogachtend,
Aannemers en Emballeerbedrijf
Fa. Holman en Van Eerden,
● *A. VAN EERDEN*

Aan het eind van dit schooljaar vertrekken weer vele leerkrachten naar Nederland. Enkele van hun vroegen we naar de reden van hun vertrek. Opvallend was dat er thans ook Arubanen bij zijn die geen vertrouwen meer hebben in de toekomst van Aruba en zich om die reden in Nederland gaan vestigen. Het Suriname-effekt begint zich dus nu reeds op de Nederlandse Antillen te vertonen.

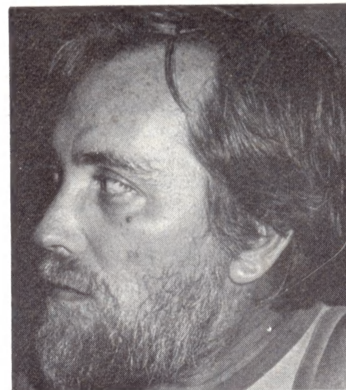

Met een van deze Arubaanse Hollandgangers, de heer Jopie Schwengle, hoofd van de Kukwisaschool te Pos Chikito, hadden wij een uitgebreider interview

Wilma Versleyen

lerares Nederlands, Colegio en APA.

Ik ga om persoonlijke redenen weg. Erg jammer om te vertrekken en afscheid te moeten nemen van Aruba. Als ik kort iets over het onderwijs moet zeggen, dan het volgende. Een kenmerkend verschijnsel voor plaatsen waar moedertaal en schooltaal veel verschillen is, dat de *leerkracht* vooral aan het woord is. Welke taal het op Aruba ook gaat worden, een succes kan het pas worden als de leerlingen een woordje mogen meespreken. Soms heb ik sterk de druk gevoeld van het accent dat op de intellektuele vorming ligt. Daar heb ik zelf wel eens andere belangrijke zaken voor laten vallen.

DE VEER

Richard de Veer

leraar Spaans en Wiskunde, Mon Plaisir College.

Semper nos ta tin pensa pa bai bek Hulanda, komo mi kasa ta hulandes. Den luna di desember, ora ku ta tin turbulensia politiko nos a tuma desishon final. Ya ku mi edat ta subi (47) mi tin menos chens pa haya trabou na Hulanda. Un punto ku mi a opserva den enseñansa: Falta di interes. Muchanan no ta interesa.

A. Schrameier

hoofd Kibrahachaschool, B.B.O.

Als doorslaggevende factor mag ik wel stellen dat ons vertrek bespoedigd is omdat ik er steeds meer van overtuigd raakte dat het type onderwijs t.w. het buitengewoon onderwijs de overheid niet erg interesseert. We krijgen ieder jaar trouw de onderhouds- en leermiddelengelden maar daar is dan ook alles mee gezegd.
Ik heb hier lang langsheen kunnen leven en werken en me ondanks die ongeïnteresseerdheid kunnen inzetten, maar het laatste jaar is bij mij het enthousiasme en het-plezier-in-je-werk aan het afzwakken wat voor mij het sein werd te vertrekken.

Herman Chin

hoofd Bernhardschool, B.B.O.

Allereerst ben ik hier gekomen als kontraktant voor 5 jaar. Mijn vijf jaren zijn nou om en daarom ga ik weg. Ik ga niet om politieke redenen weg. Het werk bevalt me hier best.

H. van Erve

Pr. Christino, E.T.A.O.

Heeft na zes jaar begrepen dat hij toch eigenlijk nooit goed kon wennen.

DU PUY

SCHRA

AUTSEMA

HEYER

MEIER

COUMANS

Jan Autsema

leraar Nederlands, Colegio Arubano.

Mijn 3-jarige kontrakt is afgelopen. Ik voel me niet opgenomen bij de bevolking. Voor mijn vak Nederlands zie ik het niet meer zitten.

Wouter van Romondt

M.O.-tekenleraar APA.

Als artist vind ik dit eilandje te beperkt. Iedereen trekt zich aan mij op en ik heb niemand om me aan op te trekken. Ik heb al een baan in Nederland. Ik heb ook al een koper voor mijn huis.

Ten Have

directeur Paso Sigur.

Mijn 5-jarige kontrakt is afgelopen en ik heb geen verlenging gevraagd. Als ik te lang hier blijf dan wordt het weer wennen in Nederland. In die 5 jaar heb ik hier niet veel zien veranderen. Er is wel veel samenwerking gekomen tussen diverse scholen. Dit is vooral te danken aan de toenmalige inspecteur van Nijverheidsonderwijs, Franco. Ik vind ook dat men hier meer konsekwent moet blijven. Niet de ene minuut Nederlands, daarna weer Papiaments. Of het een of het ander. Ik mis hier voor de kleine kinderen ook de speelleerklassen opde basisschool.

Jan Coumans

leraar Maria-College.

Hij wilde sinds september 1974 in vaste dienst. Tot nu toe geen antwoord. Hij is ook niet pensioengerechtigd. Over 26% van zijn salaris dat hij krijgt als kontraktant, kan hij niet volledig beschikken om zelf een pensioenverzekering af te sluiten.

H. van Balkom

hoofd Bebito Pin.

Ook al weinig enthousiast over de houding van de overheid t.a.v. het B.B.O.; neemt zijn vrouw — lerares Spaans Julianaschool — mee.

G. du Puy

directeur Julianaschool.

Meende dat er op zijn aanwezigheid geen prijs meer werd gesteld nadat de inspektie tot tweemaal toe zijn lesrooster had afgekeurd om z.i. onredelijke motieven.

J. Heyer

Onderwijzer Emmaschool, B.B.O.

Vindt dat de overheid het B.B.O. verwaarloost; was toch al niet van plan nog lang te blijven.

Van der Weghe

leraar Nederlands, Colegio Arubano.

Mijn 3-jarige kontrakt is afgelopen. Mijn vrouw vindt het hier te warm, zij kan er niet zo goed tegen.
In het onderwijs gaat het steeds slechter. Faktoren: Nederlands als onderwijstaal is niet gunstig. Demokratisering speelt ook een rol. Het Papiaments alleen op de basisscholen invoeren is niet voldoende. Als een kind zich in zijn eigen taal goed kan uiten dan is voor hem elke andere taal niet moeilijk.

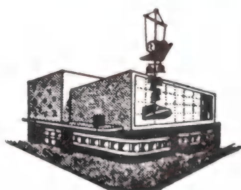
VAN DER WEGHE

Mevr. v. Ree-v. Ree

lerares Wiskunde Filomena-College.

Dacht in aanmerking te komen voor een betrekking dichter bij haar huis. Onderwijszaken besliste echter dat hier een student van de Lerarenopleiding moest komen. Mevr. v. Ree pikte dit niet en stapte op; nam gelijk haar man — leraar Wiskunde Julianaschool — mee (Hein: "Ja, wat moet je").

Verdere vertrekkers: K. Staring, S. Versleyen, A. Huybregts, M. Maessen, M. E. Christina-Domacassé, A. Cicilia-Jacobino, B. M. Hoek-Burne, L. Manders-v. Welie, Zr. Ivy, H. Lampe, Kuiper, Van der Hilst, E. Ufkes, J. Hoekstra, P. Pieterse, Bodegom, W. van Broekhove, F. Flameling, L. Faeles en A. Velásquez (deze lijst is niet volledig).

JOPIE SCHWENGLE: *mi ta bai, aruba m'a wakbo*

tekstо: WINKLAAR - VROLIJK foto's: DE GRAAFF

Komo miembro di VLA i komo ku e ta bai Hulanda nos a pensa ta bon pa entrevista Jopie Schwengle, kabesante di Kukwisaschool. Despues di Savaneta, kaminda e tabata serka yufrou Paskuala, Jopie a bai Dominicus College, te ku shete klas.
Na Breda e a bai siña pa maestro. Ya na aña '61 e a bin traha na Aruba; prome na San Nicolas, despues na Savaneta i desde 1971 komo kabesante di Kukwisaschool na Pos Chikito.
Jopie (40) ta kasá i tin 3 yiu: Meinhardt, Reinhardt i Kilian.
Skol: Kua ta e problemanan ku bo a topa den enseñansa?
Jopie: Mi ta ripara ku e mayornan no tin bastante interes pa enseñansa di nan yiunan. E mayornan no ta chek si e muchanan ta haya huiswerk i/o si nan ta hasi e huiswerk. E mayornan no tin tempo pasobra nan tin ku sinta wak novela.
Tempo di nos tempo mayornan tabata mustra mas interes anke nan no tabata tin mucho skol. Awendia hopi mayor a kaba seis klas i tin algo mas. Falta di interes serka e mayornan ta manifesta su mes tambe serka e muchanan.
Hopi mucha ta verwend (malkria). Nan ta slap, sin fùt. Nan no kier hasi nada. Tambe e muchanan tin mucho tempo liber. Nan tempo liber nan ta uza pa wak televishon i hunga riba kaya. E wakmento di televishon mi ta haya un pest. No tin un programa edukativo na TeleAruba. Mi no ta komprende dikon TeleAruba ta buska programanan manera novela di Mexico i no ta buska tambe un programa edukativo pa nos muchanan?
Den stul dilanti televishon e muchanan no ta hasi ningun moveshon. Ademas manera nan ta sinta dilanti televishon asina nan ta bin sinta den klas. E muchanan ta sinta wak televishon no ta hasi nan les i ta drumi lat. Nan ta bin skol ku soño.
Skol: Ki diferensia bo ta mira den enseñansa di pasado i aktual?
Jopie: Den pasado tabata tin mas interes pa siña i pesei e muchanan tabata siña mihó. Awor ku enseñansa ta pornada i muchanan i nan mayornan no ta sinti interes pa enseñansa. Tabata un berguensa pa bo haya un onvoldoende, straf of un klap. Awor si bo duna un mucha straf mayan e mayornan ta bin skol zundrabo!
Skol: Kuea ta e faktornan ku a influensia e enseñansa positivamente?
Jopie: Un faktor positivo ta e enseñansa gratis na skolnan basiko i avansa. E lokalnan ta miho utiya. Tin stul i mesa i bo por pone nan manera bo ke. Tambe nos por bisa e koedukashon di mucha-homber i mucha-muhe na skolnan miksto.
Skol: Kua ta e faktornan negativo?
Jopie: E tardansa di e introdukshon di e Papiamento den enseñansa. Ya pa 15 aña mi ta tende ku lo mester introdusi Papiamento. Awor tin un kritika di muchanan, mayornan i maestronan kontra Hulandes na skol. E kos aki a dura mucho i ta negativo pa enseñansa. Dor ku e muchanan ta haya tur kos pornada nan no ta mustra interes.
Pasobra ku tin skarsedat di personal, direktiva di skol ta obliga di tuma tur hende ku solisita. No ta chek e kalidat sino unikamente ta wak e diplomanan.
Tambe e señoranan kasá ku ta para dilanti klas. Mayoria di nan tin dos tarea. Pesei nan prestashon tanto komo mama komo yùfrou no ta sufisiente. E yùfrounan aki no ta hasi niun aktividat despues di skol. Prinsipalmente esnan yon ta hasi solamente loke ta obliga.
Skol: Kiko bo ta pensa di e idioma mes?
Jopie: Papiamento mester worde introdusi kompletamente; mas lihe mas miho. Pesei tambe mester kambia e sistema, kita Mavo i Havo. Despues di skol basiko mester bini un "middenschool" di 2 aña. Na fin di e Middenschool ta bin un splitsing den tekniko i atministrativo. E Papiamento ta sigi te na fin di e middenschool. Pero for di tres klas basiko nos tin di kuminsa ku un di dos idioma. Kual e ta mi no sa. Si nos pensa logiko nos ta bisa Ingles teniendo kuenta ku turismo i Lago. Ademas Ingles ta un idioma uza na henter mundo. En todo kaso no Hulandes.
Skol: Ki influensia Antilianisashon di e personal di skol tin?
Jopie: Nos, Rubianonan mester tin mas interes pa nos muchanan. Nos no tin interes i nos ta bisa ku nos no tin tempo. Si nos tin interes nos ta tráha tempo. Den praktika nos por mira ku e makambanan a hasi mas pa nos despues di skol; prinsipalmente e frèr- i sùrnan. Bo mes por mira tur e klupnan ku e frèrnan a lanta (Don Bosco, Estrella). Awor ku e frèrnan a bai e klupnan tambe a bai atras.
Problemanan ku e Antianonan ta ku nan no por skirbi ni papia e Hulandes perfekto. Esnan ku a bai Hulanda ta hasi fout pero pió ta esnan ku no a bai. Tanten ku e Hulandes

keda den enseñansa e tin efekto negativo.
Skol: E aspekto sosial-ekonomiko tambe tin influensia negativo?
Jopie: Si e desempleo ta bai asina leu ku e mucha no ta haya kuminda, sí; e mucha no por siña si e no a kome. No semper desempleo tin kulpa ku e mucha no tin pa kome. Hopi biaha papa tin ku tene 80% di loke e ta gana pa bebida, paranda, pa su sinberguenseria. Tin hende no sa kon uza nan plaka i e ora nan ta bai malgast'é.
Skol: Hopi biaha bo a menshona ku e problema mas grandi ta *falta di interes* serka mayornan, muchanan i awor tambe serka e maestronan. Kiko ta kousa di e falta di interes aki?
Jopie: Mi'n sa. Mi ta kere ku ta falta di idealismo. Si nan no worde paga nan no ta hasi algo.
Skol: Kon bo ta haya e aktuashon di e instansianan manera Schoolbestuur, Onderwijszaken, Departement van Onderwijs i Pedagogisch Didaktisch Buro?
Jopie: Schoolbestuur ta un organo atministrativo. Si un maestro no ta kumpli ku su tarea i bo bai reklama bo ta haya e impreshon ku schoolbestuur no ta para bo tras. Ademas bo tin ku purba traha ku e personal ku frèr Bonifacius mandabo. Pakiko e no ta pidi un lista di ken nos ta desea?
Skol: Pero un kabesante di skol no tin partisipashon den maneho di schoolbestuur?
Jopie: Nada! Bo ta haya bo hendenan i bo no por hasi nada. Ku onderwijszaken mi tin masha poko kontakto.
Departement i PDB mester ta mas aktivo. Si e maestronan ta wak inspektor komo un polis, anto ta falta di e Departamento mes. Nan mester bini ku mas ideanan positivo. No wak solamente kiko bo a hasi fout. Por ehemplo: No tin un metodo pa lesamento avansa. Na Hulanda si tin! No ta tarea di kabesante di skol pa buska esaki. E no tin tempo pa bai lesa tur buki wak kua di nan ta bon. Esaki ta trabou di departamento i PDB. Na e skolnan na Aruba tin hopi diferente metodo di skirbi. Esaki ta kousa problema ora un mucha kambia skol. Pesei tur skol mester uza un metodo ku no ta diferensia hopi.
Tambe Historia. E bukinan ta worde uza pa lesa. Pakiko departement i PDB no ta hasi algo? Einan tin un gang di hende. Kiko nan ta hasi?

Tin biaha nos ta haya karta of tin reunion ku un sierto persona. Nos no ta komprende kiko e ta skirbi o papia. Mester buska su palabranan den diksionario.
Skol: Kiko bo ta pensa di un komishon di mayornan?
Jopie: Bon, kada skol mester tin su komishon di mayornan. E komishon di Julio Maduro mester kaba kune. E no ta representa mayoria di e komishon di mayornan. Un komishon no mester tei pa metanan puramente politiko. E komishonnan mester lansa kritika positivo, no solamente kritika negativo. Un komishon di mayornan no mester worde lanta dor di maestronan pero dor di mayornan mes. E komishon mester traha den tur ramo ku eksepshon di onderwijstechnisch: No bisami kiko mi mester hasi.
Komishon di mayornan no mester t'ei pa solamente organisa fiesta; e mayornan mester studia e fayonan i e nesesidatnan den enseñansa. No mester falta e koperashon entre e komishon i e maestronan tampoko.
Skol: Bo ta bai Hulanda. Pakiko i pa kuanto tempo?
Jopie: Mi ta bai pa sigi studia. Tambe mi ta pensa riba estudio di mi yiunan. Mi a gusta Hulanda i semper mi tabata interesa den Hulanda. Si mi bai awor ainda mi ta tin e derecho pa bin na remarka pa haya penshon. Si mi warda mi no sa ku mi ta haya trabou. Manera kos ta bai aki nos ta bai haya un sorto di independensia. Nos lo no ta Hulandes. E ora nos por emigra, pero Hulanda ta tuma solamente hende ku e mester.
Skol: Den ki direkshon bo ta bai studia?
Jopie: Den e direkshon di edukashon (opvoedkunde). Mi a kuminsa aki na Aruba pero mi no a logra. Awor si mi ta purba di kaba kune.
Skol: Bo no kier uza loke bo a studia pa adelanto di Aruba?
Jopie: Mi por bin bek. Mi ta kere ku mi tin e derecho di por ta un tiki egoista den esaki. Mi kier uza mi estudio pa adelanto di mi famia.
Skol: Kiko abo komo maestro i komo mayor ta konseha e mayornan?
Jopie: Mi ta kere ku mayornan mester ta mas aktivo tokante enseñansa di nan yiunan. Nan mester ta mas interesa den nan yiunan. Tambe nan mester pone mas atenshon ku ken nan yiu ta anda. Den praktika e muchanan ta haya hopi mal influensia dor e muchanan ku kua nan ta anda. Mayornan mester wak si nan ideal pa ku nan yiu ta kuadra ku esun di e mucha ku ken e yiu ta kana. Mucha tin mas influensia riba mucha ku mayor.
Skol: Ki konseho bo tin pa e sindikato riba su maneho?
Jopie: VLA a progresa riba diferente punto. Un tempo e tabata bringa solamente pa ventaha finansiero. Awor aki e ta traha mas den direkshon di enseñansa. Mester spesialisa via workshop den sierto puntonan. VLA mester sinta tras di departamento pa pusha esaki.
Hopi hende ta mira VLA komo un grupo politiko. Mester buska un modo pa kita e imagen aki. Politika ta masha peligroso.
Hendenan ku no ta miembro ta *profiteurs.* Nan por tin hopi smoesje pakiko nan no ta miembro. Pero tur kos ku VLA gana nan ta probecha. Si bo ta den algo i bo no kier hasi nada, bo no kier yuda bo ta un probechado. Maestronan tin mas edukashon ku un obrero normal, pues nan mester sa miho! ●

VLA-bestuur juni 1976:

Wij vroegen het VLA-bestuur naar de belangrijkste zaken waarmee men zich de laatste weken had bezig gehouden.

Bestuur: In de eerste plaats het kontakt met het BC; nadat we op 2 februari van dit jaar een gesprek met de gedeputeerde van onderwijs hadden, duurde het maanden voordat er weer een tweede gesprek plaats kon vinden.

— Wat hadden jullie dan willen bespreken?

Bestuur: Daar was natuurlijk die slepende spellingskwestie; in ons eerste gesprek hadden wij bepaalde afspraken met de gedeputeerde gemaakt en die afspraken wilden wij graag nader konkretiseren. Verder was er het beurzenbeleid. Momenteel worden de beurzen van het eilandgebied toegekend op grond van begaafdheid; wij wilden dat hierbij ook gelet zou worden op de behoeften van onze samenleving. De beurzenkommissie van de VLA heeft hierover enkele goede gedachten ontwikkeld. Dit behoeften-principe sluit ook aan bij een opmerking die wij hoorden maken door een ambtenaar van DECO, die zei dat op Aruba het toerisme enorm veel "gepusht" wordt, maar dat de scholen nauwelijks mensen opleiden voor deze branche. Zo vind je in de hotels veel personeel met een technische schoolopleiding. Een onlangs door de women's club gehouden enquête onder zakenlieden, wees in dezelfde richting. In de zakenwereld bleek een grote vraag te bestaan naar administratief en boekhoudkundig geschoold personeel. Als je dan ziet dat onze overheid de oprichting van een MAO-school tegenhoudt, dan vraag je je toch wel af waar we met z'n allen aan bezig zijn.

— Waar hadden jullie nog meer over willen praten met het BC?

Bestuur: O.a. over de leerlingenschaal. Wij geloven dat de wet op dit punt verouderd is, dat we met splitsing van een klas niet moeten wachten tot het in die oude wet genoemde aantal kinderen bereikt is.

Een ander punt op ons lijstje: de leerlingenspreiding. Je hebt nu de situatie dat er tegelijkertijd overbevolkte scholen zijn en scholen die leeglopen. Wij zijn meer voorstander van een districtenstelsel, je gaat naar de school in het distrikt waar je woont.

— Maar dan wordt natuurlijk wel de vrijheid van schoolkeuze aangetast.

Bestuur: Kijk eens wat er nu van die vrijheid terecht komt! In principe is er vrijheid, maar in de praktijk zijn er elitescholen en armenscholen.

Het komt nu voor dat er voor sommige kinderen op bepaalde scholen geen plaats is, terwijl er even later voor andere kinderen wel plaats blijkt te zijn. Dat zijn dan wel kinderen uit z.g. betere families.

Volgende punt: plaatsing en benoeming van leerkrachten; daar zijn ook nogal wat problemen over en daar hadden we ook graag met het BC over willen praten.

— Als je al deze punten nu eens op een rijtje zet en je ziet dat het BC er niets aan doet en er zelfs niet eens over wil praten, mag je dan niet konkluderen dat het BC de belangen van de Arubaanse kinderen en van de Arubaanse gemeenschap verwaarloost?

Bestuur: Zeer zeker! Het huidige B.C. heeft totaal geen interesse voor onderwijs. Algemeen belang wordt opgeofferd aan partijpolitiek belang, of vermeend partijpolitiek belang. Zie b.v. die MAO-kwestie. Wat dit betreft heeft de gedeputeerde van onderwijs ons ook teleurgesteld. In het begin hadden wij nogal hoge verwachtinhen van hem, maar achteraf is gebleken dat hij van twee walletjes wilde eten; toen het er op aan kwam koos hij liever voor zijn eigen politieke karrière en liet hij ons mooi vallen.

— Hoe is de situatie nu t.a.v. de invoering van het Papiamento?

Bestuur: Onze visie is dat dat via een taalbureau van echte deskundigen moet gebeuren, op alle drie de eilanden tegelijk. Dat taalbureau gaat trouwens augustus draaien.

— Maar het BC zal daar zeker niet mee akkoord gaan, zij heeft immers thans de bevoegdheid om de spelling vast te stellen?

Bestuur: Die interpretatie is verkeerd, er is daar nooit een wettelijke regeling over getroffen. Voorlopig is de invoering van het Papiamento nu weer gepland op begin schooljaar 77/78.

— Zal het BC de inspektie geen opdracht geven om de lesroosters af te keuren van die scholen waar met een centrale spelling gewerkt wordt?

Bestuur: Dat kan niet. De inspektie is verantwoording verschuldigd aan de minister, niet aan het BC. Als het BC het goed meent met het onderwijs zullen ze zeker meewerken met de plannen van het taalbureau. ●

Gomez: eten van twee walletjes

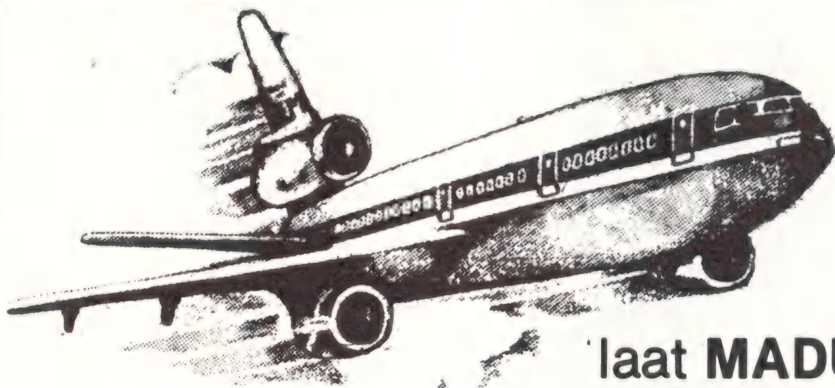
het BC verwaarloost belangen van de arubaanse kinderen

Madonna Stephens

Frank Zaandam

EEN GOEDE VAKANTIE HOEFT NIET DUUR TE ZIJN!

laat **MADURO** u daarbij helpen!

GROEPSREIZEN

VERZORGD TOT IN DE LAATSTE DETAILS

ARUBA - AMSTERDAM 10 juli
AMSTERDAM - ARUBA 7 augustus

28 onvergetelijke dagen in Europa.
Vanuit Amsterdam naar Engeland, Italië, Frankrijk of geheel Europa per trein of auto.

KOOP UW EURAILPASS VOOR U VERTREKT; UITSLUITEND VERKRIJGBAAR BUITEN EUROPA MET ALLE FACILITEITEN VAN UW TREINREIZEN. OOK VERKRIJGBAAR MET SPECIALE KORTING: DE STUDENTRAILPASS.

Wenst u liever Europa privé af te reizen? Stap uit het vliegtuig direkt in uw auto van

RIJNSBURGER'S AUTO VERHUUR

VANWIJK AMSTERDAM

EUROPEAN CAR RENTAL SERVICE LTD.
OVERTOOM 486 AMSTERDAM - HOLLAND
☎ (020) - 18 29 68 TELEX: 15229 VNWIJK

Inbegrepen: Verzekering (W.A. en Casco)
Reparatiekosten
Autoradio
Wegenkaarten

- BEHALVE OP 10 JULI, KUNNEN OOK OP DE DATA VAN UW KEUS, GROEPSREIZEN VERZORGD WORDEN VAN MAXIMAAL 45 DAGEN.
- OF WILT U GROEPSREIZEN ELDERS NAARTOE?

BIJ **MADURO** STAAN WE KLAAR OM U DE NODIGE INLICHTINGEN TE GEVEN.

PLAN UW VAKANTIE VOOR '76 TIJDIG!

MADURO Travel Bureau

Oranjestad - Tel. 3888 San Nicolas - Tel. 5239

ser zijn als een voorrecht van die groep is gaan beschouwen. Het onderwijs in deze maatschappijstruktuur werkt mee aan het dehumaniseren van de onderdrukte groep: het bestendigt bij deze groep het funktioneren op een lager bewustzijnsniveau.

In gebieden met een koloniaal verleden heeft de onderdrukking een stempel gedrukt op de persoonlijkheid van de bevolking.

CONSCIËNTISATIE, een onderwijs doel? (3)

De leerstof

— De leerstof omvat een voorgeselecteerd deel van de werkelijkheid.
— De leerstof staat vaak geheel los van de leefwereld van de leerling: door het ontbreken van herkenningspunten is het voor de leerling moeilijk om een dialoog aan te gaan met de leerkracht. Dit werkt een zekere passiviteit van de leerling in de hand.
— De leerstof leent zich er vaak niet toe het kritisch en het kreatief denken te stimuleren. Voor de ontwikkeling van het gevoelsleven is er weinig plaats.
Concluderend kunnen we stellen dat er in het depositair onderwijs geen sprake kan zijn van de harmonieuze ontplooiing van de leerling. Dit systeem past in een maatschappijstruktuur, die behoefte heeft aan een grote groep aangepaste mensen, die geen lastige vragen stellen, maar alles kritiekloos aanvaarden.
Depositair onderwijs leidt tot verslaving van de mens, d.w.z. het ontneemt de mens de mogelijkheid zijn eigen lot te bepalen. Deze verslaving is het gevolg van een eeuwenlange onderdrukking van mens door mens, waardoor de ene groep het overheer-

Dit is het laatste gedeelte van de skriptie die Madonna Stephens, Frank Zaandam en Eric Rincones maakten voor hun studie Pedagogiek M.O.-A.

foto's: Rinus de Graaff

2.4. Het onderwijs moet humaniserend werken

Humaniserend betekent de mens bevestigen als persoon. Al filosoferend over het wezen van de mens komt Freire tot de konklusie dat wij in het onderwijs en in de opvoeding steeds goed voor ogen moeten houden, datgene wat de mens tot mens maakt, duidelijk onderscheiden van het dier en de dingen.
De mens is een wezen met bewustzijn, die in en met de wereld bestaat. Hij heeft besef van zijn bestaan in de wereld; hij is in staat om afstand te nemen van de wereld, maar ook van zichzelf.
In de ontwikkelingslanden is het besef van volledig mens-zijn bij velen afwezig; bovendien heeft de maatschappij er totaal geen behoefte aan hier iets te doen. Het onderwijs helpt deze dehumanisering in stand te houden. Freire stelt hier tegenover een onderwijs en opvoeding, die humaniseert: die de mens leert inzien wat het betekent mens te zijn.
Het bijbrengen van dit besef is de conscientisatie, het uiteindelijke doel van het onderwijs in een land met een koloniaal verleden.

2.5. Consciëntisatie: een mensbeeld

Voorwaarde voor conscientisatie is:

a. Subjekt-zijn, dit is een bewustzijnswezen zijn.
b. Subjekt-zijn in de wereld, want slechts in de wereld kan het bewustzijn zich manifesteren.
c. Weten dat het bewustzijn van de mens gekonditioneerd is, beïnvloed door een hele historische ontwikkeling.
d. De mens moet zich bewust zijn van het bezit van zijn bewustzijn en van het feit dat hij daardoor in staat is de wereld te transformeren.
In Freire's boek "Educación como práctica de la libertad" staat de volgende definitie van conscientisatie: "Conscientisatie is een ontwaken van het bewustzijn, een mentaliteitsverandering, die impliceert een juist begrijpen van het zijn — in — de — wereld, van de wereld en van de relaties tussen individuen, het is het vermogen om de faktoren bloot te leggen, die relaties bepalen evenals het vermogen om te kunnen analyseren welke de grondslagen zijn van de vele strukturen, die zich in de wereld voordoen. Deze kennis moet vervolgens leiden tot transformerende aktie.

Een korte analyse van deze definitie laat het volgende zien:
Er moeten mensen zijn, die al geconsciëntiseerd zijn en die bij anderen dit proces op gang helpen brengen.
Het gaat om het ontwaken van het bewustzijn, hetgeen wil zeggen de onbewuste mens doen ervaren dat hij het bewustzijn bezit en waartoe dit bezit hem in staat stelt. Vervolgens gaat het om het kunnen onderkennen van relaties: de onbewuste mens moet eerst zichzelf als mens leren ervaren, vervolgens moet hij leren zien in welke relaties hij tot

andere mensen staat en waardoor deze relaties worden bepaald.

De volgende stap is het analyseren van de wereld in haar vele, vaak ingewikkelde strukturen. Uitgaande van zijn konkrete situatie moet hij ook een zekere kennis krijgen van het verleden, omdat de tegenwoordige strukturen bepaald zijn door het verleden. Tenslotte, en dit is het voornaamste, moet hij leren inzien dat hij een bijdrage kan leveren tot het bepalen van de toekomst: dit is wat Freire bedoelt met transformerende aktie.
Hij heeft een hele methodologie ontwikkeld om de consciëntisatie op gang te brengen. We zullen slechts enkele facetten ervan bespreken.
In het consciëntisatieproces speelt de dialoog een voorname rol. Freire verstaat hieronder een ontmoeting met de medemens door tussenkomst van de wereld om deze wereld te benoemen. In de dialoog speelt het woord de belangrijkste rol, want door het woord geeft de mens uiting aan zijn menszijn.
Het spreekt vanzelf dat in een dialoog de ene mens de andere nooit kan benaderen vanuit een zekere machtspositie, waarin de een de ander moet opleggen wat hij moet leren en wat niet. Dit heeft belangrijke consequenties voor de wijze waarop de bewuste mens de onbewuste tegemoet treedt. Wil men elkaar ontmoeten door tussenkomst van de wereld dan moet de bewuste mens bereid zijn om van de onbewuste te leren wat zijn wereld is, om dan vervolgens samen deze wereld kritisch te analyseren en a.h.w. "open te breken".
Het consciëntisatie proces moet bij de onbewuste mens het besef doen ontwaken wat het betekent mens te zijn, waardoor hij zelfbewuster gaat optreden en de bereidheid gaat vertonen het lot in eigen handen te nemen.
Consciëntisatie in het onderwijs vereist een heel andere aanpak dan in het depositaire onderwijs.
Het moet leiden tot een problematiserend onderwijs.

Problematiserend onderwijs

Dit is onderwijs, waarbij leerkracht en leerling kritisch bezig zijn om meer kennis te verkrijgen van de werkelijkheid. Zij zijn bezig kreatief in te grijpen in de werkelijkheid. Dit kan slechts als de keuze van de leerstof zodanig is dat deze een kritisch bezig zijn van leerkracht en leerling mogelijk maakt, als er aan de houding van de leerkracht heel andere eisen gesteld worden dan in het depositaire onderwijs. Welke eisen moeten er aan de leerstof gesteld worden in het problematiserende onderwijs?
Als leerstof moet een deel van de werkelijkheid gekozen worden, dat tot probleem gesteld wordt. We moeten in dit verband niet vergeten dat Freire bij het ontwerpen van zijn methode volwassen analfabeten op het oog had. De leraar moest, uitgaande van een deel van diens belevingswereld, komen tot een dialoog. Er werd b.v. als leerstof gekozen de watervoorziening. De leerkracht liet een plaat zien van een vrouw die kilometers naar een bron moest lopen om water te halen. Dit bekende tafereel werd het uitgangspunt van een gesprek tussen leerkracht en leerling over het probleem "watervoorziening". De bedoeling was komen tot een analyse van het probleem, waarbij aan de orde kon komen: de oorsprong van het probleem, de gevolgen voor de bewoners van de bewuste streek; als tegenstelling werd erop gewezen dat er streken waren, die dit probleem niet kenden. De menselijke relaties kwamen aan de orde en de plaats van de leerling zelf in het geheel.

De leerkracht

Hoewel de leerkracht meer kennis bezit dan de leerling wordt van hem verwacht dat hij de bereidheid toont op voet van gelijkheid een dialoog te beginnen met de leerling uitgaande van diens belevingswereld. Hij moet de taal van zijn leerling spreken en hem brengen tot een zodanig gebruik ervan dat hij een instrument verwerft, waarmee hij de wereld goed kan verwoorden.
Het problematiserende onderwijs vraagt van de leerkracht een grondige vakkennis, maar bovenal een diepe menselijkheid.

In dit hoofdstuk hebben we een uiteenzetting willen geven van enkele belangrijke punten uit Freire's leer. We hebben in het eerste hoofdstuk al gesteld dat wij de consciëntisatie als onderwijsdoel willen aanvaarden en we hebben ook gezegd dat we bij Freire herkenningspunten hebben gevonden met onze eigen situatie. We zullen in het kort aangeven om welke punten het gaat:
— De historische bepaaldheid van het onderwijssysteem, hetgeen in de gebieden met een koloniaal verleden heeft geleid tot het ontstaan van een menstype dat Freire de onderdrukte mens noemt. Deze mens bezit bepaalde karakteristieken, die hem beletten op volledig menselijk niveau te funktioneren.
— Het feit dat de maatschappijstruktuur zodanig is dat de onderdrukking nog steeds doorgaat.
— De rol van het onderwijs: zij helpt bij het bestendigen van de onderdrukking. Ons onderwijssysteem heeft daarbij als apart probleem het hanteren van een vreemde taal als instruktietaal en het feit dat het Nederlandse onderwijssysteem zonder meer is overgeplant. Freire geeft voor beide verschijnselen een heel aannemelijke verklaring. Wij moeten op de eerste plaats onderwijsdoelen vaststellen en als wij ervan uitgaan dat de mens op dit eiland als gevolg van het verleden niet volledig als mens kan funktioneren, moeten we beginnen met hier iets aan te doen. Vandaar de conscientisatie als onderwijsdoel.

Conclusie

Uitgaande van de problemen waarmee de leerkracht in zijn dagelijks werk gekonfronteerd wordt, hebben we geprobeerd na te gaan wat er aan deze problemen ten grondslag ligt en we zijn tot de slotsom gekomen, dat dit niet zo eenvoudig is, omdat het niet duidelijk is welke doelen we met ons onderwijs willen bereiken. We voelen allemaal aan dat er iets aan ons onderwijs hapert, maar door het ontbreken van duidelijke doelen weten we niet hoe we de problemen moeten oplossen.
Door de bestudering van Freire is het ons duidelijk geworden, dat de problemen in deze verschijningsvorm ook elders voorkomen. Paolo Freire signaleert dezelfde negatieve eigenschappen bij het Braziliaanse volk, die wij bij de mensen van dit eiland hebben waargenomen en hij geeft er een heel aannemelijke verklaring voor:
— In gebieden met een koloniaal verleden, die eeuwenlang onderdrukt zijn, heeft de onderdrukking een stempel gedrukt op de persoonlijkheid van de bevolking. Hierdoor is deze niet in staat om op volledig mense-

In de meeste ontwikkelingslanden is het grootste deel van de bevolking niet in staat positief mee te werken aan de ontwikkeling van hun land.

lijke wijze te funktioneren in zijn gemeenschap. Deze mensen zijn systematisch gedehumaniseerd.

— Het onderwijs, als deel van de opvoeding moet in deze gebieden erop gericht zijn dit *gebrek* op te heffen. Dit kan alleen als men als doel stelt de *Consciëntisatie:* de bewustwording.
Bij de consciëntisatie gaat het om het doelbewuste streven de persoonlijkheid van de leerling in zijn totaliteit tot ontwikkeling te helpen brengen.
Uitgangspunt is altijd de konkrete werkelijkheid van de leerling. De leerkracht moet hulp bieden bij het ontwikkelen van die componenten van de persoonlijkheid, die hem in staat stellen zijn werkelijkheid te begrijpen, kritisch te zijn t.o.v. die werkelijkheid, oplossingen te zoeken voor problemen enz.
De leerling moet de juiste attituden leren, waardoor hij de bereidheid zal krijgen om daadwerkelijk te participeren in het maatschappelijk leven, hij zal positief gemotiveerd moeten worden, moeten leren samen te werken met anderen, tolerant te zijn t.o.v. anderen met andere opvattingen enz. Hij zal moeten leren demokratisch te zijn.
Wat Freire voor ogen staat is dus een mens, die zich ervan bewust is wat het betekent volledig als mens te funktioneren.
De ideeen van Freire zijn des te meer interessant omdat in de meeste ontwikkelingslanden het grootste deel van de bevolking niet in staat blijkt te zijn, positief mee te werken aan de ontwikkeling van hun land, waardoor machthebbers de vrije hand krijgen om naar eigen gebruiken te handelen.
Consciëntisatie is slechts mogelijk in het onderwijs als men de problematiserende methode gebruikt.
Bij deze skriptie gaan we ervan uit dat ons onderwijs moet leiden tot consciëntisatie.
Het is in dit kader ondoenlijk om te onderzoeken in hoeverre de negatieve eigenschappen van een groot deel van het Braziliaanse volk ook bij de bevolking van dit eiland voorkomen, noch is het mogelijk om na te gaan of de verklaring, die Freire ervoor geeft hier opgaat. We nemen aan dat het zo is, omdat men algemeen aanneemt dat deze eigenschappen voorkomen. ●

Dit gedicht is geinspireerd door de "Semana Venezolana," werd geweigerd door de Amigoe.

Fantasma dje cabay di Troya

Camnando band'i Wilhelminapark un anochi laat
bao di un luna cla mané' di dia
m'a nota algo asina straño enberdad
cu ni te awe mi por bini cla
si mi tabata camna soña o ta pura realidad,
Rib'e pedestal na lugar di e estatua conocí
ta'tin un cabay blanco asina grandi y burusí,
pa mi kaweta mi a camna yega cerca intrigá
y den mi fantasía m'a miré pa e cabay di Troya reencarná
den mi mahinasion ya mi ta weita e soldanan cu a bin
pa invadí nos dushi isla y secuestrá nos Willemien,
riba mi teentji'pia m'a acercá e animal
pa scucha si mi por a tende maske t'un señal
Ma oh sorpresa, ki un dushi melodía
a yega na mi oído y m'a keda fasciná,
N'e mes momento for di den barica dje cabay, Amundaray
a sali c'un ehército di artista armá cu arpa cuatro y maraca
Somos hermanos alma llenera y Aruba dushi tera
cutisa ta primo ruman di alpargata
lo mismo da arepa o cachapa
Y riba ritmo di joropo e artistanan a marcha y plama na tur skina
Promé cu mi a duna cuenta mi tambe a cumza zapateá
pero un cos m'a lubidá
cu si ta klomp bo tin na pia
t'un boerendans so bo por balia, esey ta co'i famia
M'a dicidí di cocochá pa cas y ni pagá
mi ta bay keiro den Wilhelminapark ora tin luna cla
Bo no sa nunca te na unda fantasía
por ponebo delirá.

D. LACLE H. (Aruba, mei 1976)

thank you

call again

MANSUR

DEPARTMENT STORE

Het bespaart u een hoop tijd en moeite wanneer u voor uw school-benodigdheden eerst gaat kijken bij:

ARUBA BOEKHANDEL
ARUBA POST

TERUG NAAR NEDERLAND?

EMBEX

Emballeurs
Expediteurs
BV
Amsterdam

verzorgen graag de afwikkeling in Nederland.
Van Nederland naar Aruba? Natuurlijk ook via EMBEX!

Vraag inlichtingen bij
ASCA - Oranjestad - Tel. 2720

Hagemeyer

Agents and Distributors of:

AVON	cosmetics
REXONA	deodorants
TOSHIBA	radio, t.v. stereo
K. D. K.	fans
WHIRLPOOL	appliances
INDESIT	,,
TIMEX	watches
WILLEM II	cigars
SCHWARTZ	peanut butter
ARMSTRONG	building materials
S. K. F.	ball bearings
CHESTERTON	industrial packings

Whirlpool

HAGEMEYER
(ARUBA) N.V.

Fergusonstraat 114
Oranjestad
Phones 1617 - 2077

Geeft nu aan alle VLA-leden een korting van 25 procent (uitgezonderd op airco's)

N.V. ARUBA BANK

DE OUDSTE BANKINSTELLING VAN HET EILAND
ALLE BANKZAKEN

ORANJESTAD — SAN NICOLAS

Voor al uw verpakkingen, inklaringen en transporten

HOLMAN & VAN EERDEN

contractors · packers · movers

Guyabastraat 20
P.O.B. 652
Aruba, N. A.